

здебільшого виявляються не такими результативними та ефективними, як навчання через гру та досвід [4]. Педагогу потрібно відійти від стереотипних методик проведення занять, він сам має бути творчою особистістю, майстром комунікації, який не протистоїть новому та здатний переглянути власні педагогічні концепції і зміст навчальних завдань для студентів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Азимов, А. Щукин. – М.: ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Дернова Т. А., Рябцева І. А. Застосування педагогічної гри при підготовці майбутніх учителів
3. Зірка І.В. Особливості ефективного навчання англійської мови магістрів освітньої галузі “Державне управління”
4. Мова, освіта, культура в контексті болонських реалій: матеріали наук.-практ. конф., 1–3 квітня 2009 р. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – 292 с.
5. Терещук Д. Г. Моделювання комунікативної поведінки як засіб розвитку іншомовних мовленнєвих стратегій студентів філологічних спеціальностей
6. http://www.spiel-des-jahres.com/cms/front_content.php

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лактіонова Жанна – старший викладач кафедри англійської філології та перекладу Кременчуцького інституту Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля.

Коло наукових інтересів: дистанційне викладання, педагогічна компетентність майбутнього викладача іноземної мови, онлайн-переклад.

УДК 37. 03: 008:316.774

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ФАХІВЦЯ – ГРОМАДЯНИНА

Віталій ЛУКАШІВ (Кіровоград)

Постановка проблеми. Сучасний період цілком обґрунтовано кваліфікується як початковий етап становлення глобального інформаційного суспільства. Нові інформаційні комп'ютерні технології проникають сьогодні практично в усі сфери життєдіяльності людини, стають атрибутами нової інформаційної культури, в якій суттєву роль відіграють соціальні характеристики особистостей – громадян.

Психолого-педагогічні проблеми сучасної професійної освіти полягають в недостатній розробленості моделі використання педагогічних можливостей нових інформаційних технологій в навчанні з метою формування високого рівня інформаційної культури студентів, що включає і виховання і формування їх як громадян із виваженою громадянською позицією.

В сучасній педагогіці визнають гостру необхідність розробки ґрунтовних засад визначення змісту, форм і методів формування студентства як громадянина держави, гармонійно розвиненого, національно свідомою особистість. Виховання ж громадян повинно бути спрямоване, насамперед, на розвиток їхніх гуманістичних почуттів, формування національних та загальнолюдських цінностей, доброти, уваги, щирості, совісті, чесності, правдивості, гідності, любові і поваги до родини.

На сьогодні відсутня цілісна концепція інформаційної освіти і формування інформаційної культури в аспекті виховання фахівця – громадянина.

Аналіз методик навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах свідчить про невизначеність системи освітньо-педагогічних заходів щодо формування інформаційної культури в контексті соціалізації особистості, має місце недооцінка ролі елементів світоглядної культури та культури мислення, а також увага до виховання студента – громадянина, що відповідають вимогам інформатизованого суспільства.

Ступінь розробленості проблеми. Дослідження показують, що однією з найважливіших задач розвитку суспільства в ХХІ столітті є формування нової інформаційної культури суспільства, яка є адекватною досягненням науково-технічного прогресу в області засобів інформатики й інформаційних технологій.

Різні аспекти інформаційної культури в інформаційному суспільстві досліджуються в роботах Д.Белла, З.Баумана, Ж.Бодрійяра, І.Валлерстайна, Ф.Вебстера, Ю.Габермаса, Е.Гіденса, Д.Рісмента, Г.Кана, М.Кастельса, Н.Лумана, М.Маклюена, Е.Тоффлера, С.Хантігтоната інших [1].

Активно розробляються проблеми інформаційної культури Н.Васильєвою, О.Вершинською, В.Витковським, В.Гуторовим, Б.Головком, Н.Гендіною, М.Делягіним, А.Єляковим, В.Зубаковим, Д.Івановим, В.Іноземцевим, К. Колиним [4], Б.Марковим, І.Мальковською, М.Моїсеєвим, А.Райковим, І.Соколовою, В.Щербиною та іншими [3].

Проблема громадянського виховання знайшла відображення в науковому доробку вчених, громадських діячів і педагогів, таких як Г. Ващенко, Б. Грінченко, М. Грушевський, М. Драгоманов, І. Огієнко,

В. Сухомлинський та в сучасності - М. Баришевського, П. Ігнатенка, Н. Косаревої, Л. Крицької, І. Тараненко, В. Оржехівської, С. Рябової, та інших.

Певної позиції щодо необхідності формування засобами навчально-освітньої діяльності інформаційної культури особистості через впливи на світогляд, його ціннісні виміри, стиль мислення, культуру спілкування тощо дотримуються дослідники В.З.Алад'єва, М.Арісаву, В.П.Безпалько, С.О.Бешенкова, Р.Вільямс, Б.С.Гершунський, В.М.Глушкова, Н.Ф.Тализіна, В.Ф. Шолохович та інші.

Проведені дослідження сприяли напрацюванню значного як теоретичного, так і педагогіко-експериментального матеріалу, яким обґрунтовувалася необхідність приділення уваги комплексному характеру змін у культурі особистості молодшої людини, які сприятимуть більшій її підготовленості до новітніх умов соціального життя інформатизованого суспільства.

У дисертаційному дослідженні Г.В. Вишинської «Формування інформаційної культури особистості майбутнього офіцера» проаналізовано педагогічний досвід щодо втілення пріоритетного завдання формування інформаційної культури особистості в різноманітних її вимірах в освітньому процесі. На рівні вищої освіти актуальним визнається знаходження необхідного балансу між професійно зорієнтованим поглибленням інформаційних навичок і вмінь як інструментальних складових та подальшим вдосконаленням універсальних складових інформаційної культури.

В цілому очевидно, що маючи свої концептуальні погляди, жодне з досліджень не вирішує в повній мірі проблему в цілому - формування інформаційної культури як цілісного явища з увагою на формування особистості - громадянина.

Історико-педагогічний аналіз проблеми патріотизму і патріотичного виховання молоді дозволяє нам стверджувати, що патріотичне виховання розглядалося як необхідна складова частина виховного процесу, причому рішення цієї проблеми об'єктивно залежить від політичних, соціально-економічних умов конкретної країни в певний історичний період її розвитку.

Так, в працях В.О. Сухомлинського розкривається зміст поняття "громадянськість" та розроблені шляхи її формування. Вчений-педагог вважав, що формування громадянських поглядів, переконань, почуттів є центральною проблемою всього виховання.

Перед дослідниками постає необхідність подальшого осмислення як змісту, складових інформаційної культури особистості і з'ясування педагогічних умов її формування. Перші дослідження означених аспектів започаткували певні уявлення щодо окремих характеристик

інформаційної культури особистості, проте усталеного розуміння цих питань ще не досягнуто.

Це і обумовлює зміну підходів до розуміння сутності патріотизму, визначення завдань, змісту патріотичного виховання у сучасних умовах, а тому визначає необхідність звернення до спадщини В.О. Сухомлинського.

Мета статті полягає в обґрунтуванні позиції, що формування інформаційної культури на ігрово - стильовій основі є методологією громадянського виховання.

Ідея патріотичного виховання була і є однією з фундаментальних проблем в історії філософії і педагогіки. Так, як період навчання студентів – найбільш сприятливе для формування громадянських рис особистості, то звідси, особливу увагу необхідно звернути на створення доброзичливої довірливої атмосфери, врахуванні інтересів кожного, заохочення проявів ініціативи тощо.

Національне відродження України гостро ставить проблему громадянського виховання особистості, а тому важливого значення в системі роботи освітніх закладів набувають історично-культурні, трудові, морально-етичні, природні цінності, а особливого значення набуває спадщина В.О. Сухомлинського.

Неодноразово, у своїх роботах В. О. Сухомлинський стверджував, що “...в житті людини має бути щось найголовніше, що стоїть вище від усіх повсякденних турбот, тривог, пристрастей” [4, 513]. І далі: “Ставлення до ідеї Батьківщини як до священного й найдорожчого облагороджує всі людські почуття, зближує, ріднить людей, очищає душі від усього, що принижує гідність” [4, 513].

Виховання, на його думку, полягає в тому, щоб “щоб кожен вихованець відчув особисту причетність до долі народу, пройшов урок громадського піклування про інтереси народу, перехворів, перестраждав за те, що особисто його ніби не стосується” [4, 146].

В своїх працях В. О. Сухомлинський чітко визначає теоретичні засади виховання громадянських почуттів: створення радостей для інших людей і переживання особистого щастя й гордості у зв'язку з цим; творення й збереження краси в усіх її багатогранних проявах; громадянське ідеологічне багатство діяльності в колективі, взаємовідносини з іншими колективами; розвиток високої інтелектуальної культури – думок, почуттів, переживань, що хвилюють душу людини, коли вона пізнає навколишній світ, минуле й сучасне людства, матеріальні й духовні багатства Вітчизни, душу свого народу, цінності мистецтва, особливо сучасної літератури [4, 293].

В цілому характерно, що пріоритетним у виховній роботі В. О. Сухомлинський вважав патріотичне виховання, формування

громадянина, “підкування про громадянську лінію усього процесу виховання” [5, 554], а в основі його концепції пролягає головна ідея – формування творчо- ігрового навчально – виховного середовища. Фактично В. О. Сухомлинський підходить до вирішення проблеми формування цілісного інформаційного світогляду.

Звернути увагу можливо на те, що інформаційний світогляд містить у собі переконання, ідеали, принципи пізнання і діяльності. В сучасних дослідженнях активно представлена компонента формування інформаційного світогляду, що є наслідком сформованої інформаційної культури.

Так, концепція формування інформаційної культури покладена в основу курсу «Основи інформаційної культури особистості», розробленого російськими дослідниками - Н.Гендиною та іншими [6, с. 74-82.], українським дослідником Б.Головком в програмі курсу "Інформаційна соціологія" [7, с. 152-166].

В цілому, можливо виокремити, що ефективне формування інформаційної культури можливе лише при дотриманні наступних принципів: культурологічного підходу; системного підходу; інтегративності; діяльнісного підходу; технологічного підходу; принципу безперервності.

На основі дослідження і аналізу проблем впровадження і застосування інтерактивних новітніх технологій в сучасній вищій школі стає можливим розробити концептуальні засади інтерактивного навчально–виховного комплексу формування інформаційної культури майбутніх фахівців зв’язку.

Впливовими формами для підвищення якості знань студентів вважаємо впровадження ігрових ситуацій, які передбачають використання творчих зусиль всіх учасників навчально-виховного комплексу. Особливо значна роль конкретно-практичних ситуацій для майбутніх спеціалістів зв’язку, що пов’язано із специфікою їхньої діяльності. Ці ситуації дозволяють виховувати і людину нової формації в бік її відношення як до світу в цілому, так і до всього того, що її оточує і з тим, що є елементом відношень. Вирішення проблеми навчання і виховання такої людини стає можливим за умови переведення теоретичної підготовки майбутніх фахівців зв’язку на ігрово-стильову основу шляхом об’єднання різних дисциплін в інтегрований курс, який пронизує ідея громадянства, патріотизму – соціальної гармонії.

В цілому, можливо узагальнити, що важливою та обов’язковою складовою цілісного, гармонійного та всебічного розвитку особистості є її духовні надбання та професійна компетентність. Культурологічна освіченість студентів – їх інформаційна культура – прямопропорційно залежить від професіоналізму педагогів та методів і

методик навчання і виховання. Розробка та впровадження ефективних новітніх технологій та інноваційних методик відповідно до потреб часу є пріоритетними. Актуальним при цьому залишається врахування специфічних особливостей фахової діяльності студентів в контексті їх майбутньої діяльності.

На основі викладеного, можливо зробити певні висновки:

1. В інформаційному суспільстві, заснованому на знаннях, новою інформаційною культурою повинні володіти не тільки фахівці, але, і все населення. Це припускає підвищення його загального інтелектуального рівня, більш широке знайомство з досягненнями науково-технічного прогресу й можливостями їх використання в соціальній практиці.

2. Проблема формування нової інформаційної культури суспільства є комплексною, багатоаспектною, що сьогодні існує в принципово новому інформаційному середовищі.

3. На сьогодні із втратою суспільних цінностей, втрати ідеалів, дефіциту патріотизму доцільно звернутися до педагогічних ідей і досвіду В.О. Сухомлинського, прислухатись до його мудрої поради: “Займіться перспективою становлення Людини – громадянина” .

4. В сучасній педагогіці визнають необхідність розробки ґрунтовних засад визначення змісту, форм і методів формування студентства як громадян держави, гармонійно розвинених, національно свідомих особистостей.

5. Нині відсутня цілісна концепція інформаційної освіти і формування інформаційної культури. Інформаційна культура останнім часом асоціюється переважно з техніко-технологічними аспектами інформатизації, оволодінням навичками роботи з персональним комп'ютером. Переважає монодисциплінарний підхід.

6. Формування інформаційної культури на ігрово-стильовій основі актуалізує необхідність використання комплексного підходу до навчального процесу фахівців зв'язку. Серед актуальних напрямків удосконалення освіти провідне місце займає розробка та застосування комплексного підходу до процесу навчання та виховання, що відповідає нагальним потребам розвитку суспільства.

7. Ігрово-стильовий підхід володіє великим педагогічним потенціалом у формуванні інформаційної культури в аспекті виховання фахівців – громадян. Вивчення існуючого досвіду застосування даного підходу належним чином сприятиме розробці методики навчання і виховання майбутніх фахівців зв'язку.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Белл Д. Социальные рамки информационного общества// Белл Д. Новая технократическая волна на Западе/ Подред. П.С.Гуревича. - М.:Прогресс, 1986.

2. Щербина В.М. Образи інформаційного суспільства: соціологічний вимір/Щербина В.М.-Київ: «ТОВ Агентство«Україна», 2005. - 245с.
3. Колин К.К. Информационная культура в информационном обществе.//Колин К.К. // Открытое образование. - 2006.- № 6.- с. 50.
4. Сухомлинський В.О. Народження громадянина // Вибр. твори: В 5-ти.– Т. 3. – К.: Рід. школа, 1997. – 670 с.
5. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи // Сухомлинський В.О.Вибр. твори: В 5-ти. – К.: Рад.школа, 1997. – Т. 4. – 629 с.
6. Гендина Н.И. Концепция формирования информационной культуры личности: опыт разработки и реализации. // Гендина Н.И. // Открытое образование. - 2005.- № 6. - с. 74-82.
7. Головка Б. Программа курса "Информационная социология" // Головка Б. // Социология: теория, методы, маркетинг. -2003. - № 1. - с. 152-166.
8. Вишинська Г.В. Формування інформаційної культури особистості майбутнього офіцера // Вишинська Г.В.: Дис... канд. пед. наук: 20.02.02 / Національна академія Прикордонних військ України ім. Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2002. — 219 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лукашів Віталій Богданович – пошукувач кафедри педагогіки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка.

Коло наукових інтересів: дослідження інформаційної культури фахівців зв'язку.

УДК 378.183

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ СОЦІАЛЬНО АКТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В СИСТЕМІ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Юрій МАТВІЄНКО (Полтава)

Постановка проблеми. Багаторічна вітчизняна система освіти сформувала людину, практично не готову до бурхливих соціальних змін в суспільстві, несамотійну в ухваленні життєво важливих рішень. Потреба суспільства «в соціально активних членах зі стійкою особистісно значущою позицією, що вільно орієнтуються в складній соціально-економічній та політичній ситуації, здатних ухвалювати рішення і досягати результату відповідно до поставленої мети, брати на себе відповідальність за свої вчинки, не утискаючи прав і свобод інших» [7], призводить до необхідності виховання соціальної активності особистості.